

ସୁନାମାଛ

ଲଲିଚେୟ କବି

ସୁନାମାଛ – ୧

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ନୀରେ

ସୁନା ଇଲିସିଟିଏ

ଧରି ଦେଖୁଲି ତୀରେ

ସୁନାର ପରୀ ସିଏ ॥ ୧ ॥

କହିଲା -- କୈବର୍ତ୍ତକ

ମାରନା ମୋତେ ବୋଲି;

ଜାଗିଲା କଉତୁକ;

ହସିଲି ମନ ଖୋଲି ॥ ୨ ॥

ଦେଖୁ ସେ ଟିକି ପରୀ

କାତର ଅନୁନୟ;

ହୃଦେ ଶରଧା ବାରି

ଝରିଲା ଅତିଶୟ ॥ ୩ ॥

ବିପଣି ଗଲି କିଣି

କାତର ମାଛ ଘର;

ରଖୁଲି ଭରି ପାଣି

ଶଫରୀ-କନୀ ମୋର ॥ ୪ ॥

ଜଳପେ ଝସ-ବାଳା

ଶୋଇ ଯା ସଞ୍ଜ ହେଲା;

ଖୋଲିବ ବାସ ତାଲା

ହେଲେ ବିଭାତ ବେଳା ॥ ୫ ॥

ବାସ ବସଥ ପାଶେ

ଦେଖାଇ ଦେବ ସାଥେ;

ତାମସ ନିଶି ନାଶେ

ବାସର ଭାସ ପାତେ ॥ ୬ ॥

ଖୁନ୍ ଅକ୍ଷରା ରାଶି

ଭେଦି କାନନ ଗିରି

ମେଦିନୀ ଯାଏ ଗ୍ରାସି

ଯାମିନୀ ବୁକୁ ଚିରି ॥ ୭ ॥

ଅସୁରା ବରଷିଲା

ମନ୍ଦୁରା ପାରି ଦିଅ;

ଶୟନେ ସପନର

ସୁରଭି ହରି ନିଅ ॥ ୮ ॥

(ଲଲାଟେନ୍ଦୁ କବି)

୨୦୧୭୧୧୧୮

ବିପଣି= market, shop; ଶଫରୀ-କନୀ= ଝର-ବାଳା= fish- girl; ବାସ home; ତାଲା=lock; ବିଭାତ= morning; ବାସ, ବସଥ= dwelling house; ତାମସ ନିଶି= dark night; ବାସର ଭାସ= day light; ଖୁନ୍ନ= sad, distressed, fatigued, wearied, exhausted; ଅକ୍ଷରା= word, speech (a reference to the sound heard from air in a calm night); ଅସୁରା =darkness; ମନ୍ଦୁରା = bed; ;

ସୁନାମାଛ – ୨

ରଜନୀ ପାହିବାରେ,
 ଅବନୀ ଗାଲ ଉଠେ,
 ରମଣୀ ପାଣି ଆଣି
 ଚଳିଲେ ନଈ ତୁଠେ ॥ ୯ ॥

ଗୋପାଳ ବାଳ ଚଳେ
 ଗୋଧନ ପଛେ ପଛେ;
 ଖଗନ ତାନ ତୋଳେ
 ବନ ଗହନ ଗଛେ ॥ ୧୦ ॥

ଅନ୍ଧରୁ ଲିଭି ଚାଲେ

ପ୍ରଭାତୀ ତାରା ଗୋଟି;

କେବେରୁ ଚଳି ଥିଲେ,

ଥିଲେ ଯେ କୋଟି କୋଟି ॥ ୧୧ ॥

ଶିଖରେ ଖରେ ଧାଏଁ

ସରିତ ଝରି ଝରି;

ମରି ତ ଯିବ ଛାଏଁ,

ଧାଏଁ ସେ ନୀର ଧରି ॥ ୧୨ ॥

ମନ୍ଦିର ଘଣ୍ଟ ବାଜେ

ବୁହାଇ ଥର ଥର;

ଅପତି କଷ୍ଟ ଭିଜେ

ବୁହାଇ ଆଖି ଝର ॥ ୧୩ ॥

କେ ପୁଲ, କଢି ତୋଳି

ଚାଲିଛି ଉପବନ;

ଆନ କେ ପୋଡି ଜଳି

ଜଳାଏ ଯଉବନ ॥ ୧୪ ॥

ମୀନ-କନ୍ୟାକା କହେ

ଏ ବେଳେ ମୋତେ ଡାକି,

ଉଠୁନ ସଖା, କିଏ

ସପନେ ଆସିଲା କି? ୧୫ ॥

ଶୟନେ ଅପକାର

ସନ୍ଧିର ସମୟରେ;

ବାସୁରା ଦିବସର

ମିଳନ ଅବସରେ ॥ ୧୬ ॥

(୨୦୧୭୧୧୧୯)

ସୁନାମାଛ – ୩

ଶୁଣି ତା ବାଣୀ ଡେଇଁ

ଅଳସ ଶେଯଟିକି,

ଢାଳି କଳଶ ଜଳ

ଆଣିଲି ମେଞ୍ଚଠିକି ॥ ୧୭ ॥

ପ୍ରକ୍ଷାଳି ମୋ ଆନନ

କଲି ସ୍ନାନ, ଧୂଆନ

ପ୍ରାତରଶନ ସାରି

କାଢ଼ିଲି ଚକନ୍ୟାନ ॥ ୧୮ ॥

ଦେଖୁ ମୀନ-ବନ୍ଧିତା

କହିଲା ଏ କି କଥା;

ବହିଃକ୍ଷେ ବିହରିବ

ଛାଡ଼ି ନବ ଦୟିତା ? ୧୯ ॥

ହାଟେ ସେ ଛିଟ ପାଟେ

ଦିଶିଲା ଝିଲି ମିଲି

ପୁଟ ପଟଳ ଥାଟେ

ହସିଲା ଖୁଲି ଖୁଲି ॥ ୨୦ ॥

ଲେଉଟି ଦେଖିବାରେ

ବୁଲୁଛି ଫେରିବାଲା;

ତରାଟି ଆଖି ତା'ରେ

ଖୋଲୁଛି କାତ ଡାଲା ॥ ୨୧ ॥

କହିଲି, "ପଥ ହୁଡ଼ି

ଆସିଲ ରୁଡ଼ି ବିକି?"

କାଟରା ଚାହିଁ ଥାଏ

ଲାଜରା ମୁହଁଟିକି ॥ ୨୨ ॥

ପିନ୍ଧି ସେ ବୁଡ଼ି ଶଙ୍ଖା,
 ଭାଲେ ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା;
 ଝଲେ ନବ କଳିକା,
 ଅନିନ୍ଦ୍ୟା ଅପରୂପା ॥ ୨୩ ॥

କଜରା କାଳି ଗାରେ
 ନୟନପୁଟ ମାଜି
 ଦେଲି ଗଜରା ହାରେ
 ଘନ କବରୀ ସାଜି ॥ ୨୪ ॥

ବିଭ ସରିଲା, ଚିତ୍ତ
 ଲାଗିଲା ଭାରି ଭାରି
 ଆଉ ବୁଲନ୍ତା ମିତ,
 ସଉଦା ଦେଲି ସାରି ॥ ୨୫ ॥

(୨୦୧୭୧୧୨୦୦୪୨୫)

ଦକ୍ଷିଣୀ= GIRL/MISTRESS/LOVER;
 ପ୍ରାତରଶନ= BREAKFAST; ପୁଟ= eyelid;
 ପଟଳ= enclosing or surrounding skin or
 membrane; ଆଟ=modesty; ଭଞ୍ଜାରିକା= noble
 lady, king's mother;

ସୁନାମାଛ – ୪

ପର ଦୋଷା-ବିନାଶେ

ତଟିନୀ ତଟେ ଚଳି;

ଚାର ଆହାର ନୀରେ

ଦେଲି ବଢ଼ିଶ ତୋଳି ୨୬ ॥

ଶଙ୍କଳୀ-ବାଳୀ ବୋଲେ,

ରହି ଯା ସାଥୀ ରହ;

ଚାର କି ଦେଲ ନୀରେ

ଶଙ୍କରୀ-ଚରେ କହ ॥ ୨୭ ॥

ଶର୍ପସ ପାଶେ ବସି

ଦେଖୁବି ବିଶ ନାଶ;

ସଙ୍ଗିନୀ ସାଜି ଶର୍ପ

ନିବାସେ ରଚି ବାସ ? ୨୮ ॥

ଶାଶୁ ଶ୍ଵଶୁର ଶ୍ୟାଳ

ଶ୍ୟାଳିକା ସାଥୀ ନାଶି,

ହେମ ଆଭୂଷ ଦେବ

ମୋ ପ୍ରେମ ଅଭିଳାଷୀ ? ୨୯ ॥

ଆହାର ଦେଇ କରେ

ସଂହାର କରିବ କି ?

ନିଃଶେଷି ସ୍ବଜନେ ମୋ,

ବୋଲିବ ମୋତେ ‘ସଖୀ’? ୩୦ ॥

ଶୁଣିଲି ବାଣୀ ତାର

ନ କରି ସହମତି;

ଧରି ସେ କର ମୋର

ବିନତି କଲା ଅତି ॥ ୩୧ ॥

ମଉନ ଉଦାସୀନ

ରହିଲି ତହିଁ ବସି;

ମୀନ-କୁମାରୀ ଧୀରେ

ଶିର ମୋ ଦେଲା ଘଷି ॥ ୩୨ ॥

ନିମ୍ନୁତ ନଇଁ ନଭେ

ଉଇଁଲା କୁଆଁ ତାରା;

ସେ ତିଥି ନିରାହାରେ;

ବିତିଲା ରାତି ସାରା ॥ ୩୩ ॥

ଲଲାଟେନ୍ଦୁ କବି

(୨୦୧୭୧୨୦୨୦୪୧୨)

ଦୋଷା= evening; ବଡ଼ିଶ= fish-hook; ଶଙ୍କଳ= fish; ଶଙ୍କରୀ= water; ଶଙ୍କରୀ-ତର= water-dweller, fish; ଶର୍ପା, ଶର୍ପା= host; ବିଶ୍= family, tribe; ଆଭୂଷ= ornament; ନିପୁର= evening;

ସୁନାମାଛ: ଭାଗ-୪

ତାପର ଧାନ୍ତ ଶୁଭ୍ର ଶାନ୍ତ
 ଚନ୍ଦ୍ର ରଶ୍ମି ତଳେ
 ଭାସେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଅଭ୍ର ଖଣ୍ଡ
 ଧୂମିତ ଅସ୍ତାତଳେ ॥ ୩୪ ॥

କ୍ଷୁଧିତ ଲଗ୍ନ ମାନସ ମଗ୍ନ
 ଭଗ୍ନ ଚିନ୍ତା ମେଳେ
 ଅଳସ ନେତ୍ର ମେଦୁର ମନ୍ଦ୍ର
 ତନ୍ଦ୍ରା ଘାରିଲା ବେଳେ ॥ ୩୫ ॥

ଚିତ୍ତ, କାୟକ ହେଲା ଭୃତ୍ୟକ,
ସେ ହେଲା ରାଜୀ ମୋର,
ଆଜ୍ଞାକାରିଣୀ ଭାଗ୍ୟଧାରିଣୀ,
କି ବା ମୁଁ ଚିତ୍ତଚୋର !! ୩୯ ॥

ଭାଗ୍ୟ ମୋ ଥିଲା ନିମ୍ନଗା-ବାଳା
 ବଳ୍ଲଭା ସୁକୁମାରୀ,
 ତା ଲାଗି ମୁଁ ଆଜି ହିଂସା ବର୍ଜି
 ପର୍ଯ୍ୟାଣୀ ଶାକାହାରୀ ॥ ୪୩ ॥

(१०९९९९०७४९)

ଧାତୁ= night; ଅଭ୍ର= cloud; ମେଦୁର= dense;
 ମନ୍ଦ୍ର= soft; ଅଞ୍ଜଳ= shawl; କନୀନିକା= eye-ball;
 ସୈନ୍ଧବ କନ୍ୟାକା= sea-girl; କନ୍ଧର= neck; କାୟକ= body;
 ଭୃତ୍ୟକ= se4rvant; ନଦ-ନନ୍ଦିନୀ= river-girl;
 ସହସ୍ୟ= mighty; ପୁଂସ= man(male person);
 ଅଙ୍ଗନା= female person, woman; ଭାନୁମତୀ= ;
 ନିମ୍ବଗା-ବାଳା= river-girl; ବଲ୍ଲଭା= lover (feminine);
 ପର୍ଣ୍ଣାଶୀ= leaf-eater;

ସୁନା ମାଛ ଭାଗ-୭

(ସେହି ସ୍ଵପ୍ନଟି କୁହ)

ପର ପ୍ରତ୍ୟୁଷେ ଖର ଉପୋଷ୍ୟ
 ନିଦୁଶ-କନ୍ୟା ମେଳେ
 ପ୍ରୀତି ବିମୁଗ୍ଧା ରଜନୀଗନ୍ଧା
 ନେତ୍ର ମୁଦିଲା ବେଳେ; ୪୪||

ସମ୍ପ୍ରମେ ତାରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲାରେ –
 କହିବି ଗନ୍ଧର୍ବିଏ,
 ଅଙ୍ଗେ ଝରା କି କହନାଭରା?
 ଏ ଭାବେ ଭାଷିଲା ସିଏ— ୪୫||

(୨୦୧୭୦୭୦୩-୧୦୩୦)

ସେଇ ସ୍ବପ୍ନଟି କୁହ

ସେ କଥା କହନା କରି ଆନମନା
 ଯେ ଦିଏ ଆଖିରେ ଲୁହ
 ଯେଉଁ ସ୍ବପ୍ନଟି ଦେଖିଲ ଏ ରାତି
 ସେଇ ଗହ୍ବଟି କୁହ ॥ ୪୬ ॥

ଯେଉଁ ସ୍ବପ୍ନରେ ଆଖି ପତା ଥରେ
 ଓଠରେ ଉଛୁଳେ ହସ
 ମୁଖମଣ୍ଡଳେ କମ୍ପନ ଖେଳେ
 ସେଇଥରେ ଅଛି ରସ ॥ ୪୭ ॥

ଯେଉଁ ସ୍ବପ୍ନରେ ବନ୍ଧ କୁହରେ
 ସନ୍ଦନ ଯାଏ ଖେଳି,
 ସ୍ବପ୍ନ ଶିହରେ ମାଟି ଗନ୍ଧରେ
 ମଧୁ ମୁରୁଜ୍ଜନ ମେଲି ॥ ୪୮ ॥

ରାତି ଯାଏ ବିତି, ସେଇ ସ୍ବପ୍ନଟି
 ଦେଖିଲ କି ନାହିଁ କୁହ;
 ଯଦି ଦେଖି ନାହିଁ କଥା ମାନି ଯାଅ,
 ଆଉ ଦୁଇ ଘଡ଼ି ଶୁଅ ॥ ୪୯ ॥

ରଚୟିତା ଲଲାଟେନ୍ଦୁ କାବି

ସୁନା ମାଛ ଭାଗ-୭

(ଆଶ୍ଚେଷ୍ଟ ନାଚେ ପ୍ରିୟା)

ସମ୍ବୁଝେ ମୋର ସେହି କାତକର
ସେହି ତାର ଜଳରାଶି
ନିଦ୍ରା ଭାଜିଲେ ନେତ୍ରସଲିଳେ
ଚିତ୍ତ ତା ଉଠେ ଭାସି ॥ 52

ସ୍ବଜନ ବନ୍ଧୁ କହୁ ଛନ୍ତି ତୁ
 ହେଲ ଯା ଏଥର ବାହା
 ମଲା ପରେ କେହି ଫେରି ଆସେ ନାହିଁ
 କି ତାର ଦେଖୁଛୁ ରାହା ॥ 53

ମନ ବୁଝୁ ନାହିଁ ପ୍ରିୟାକୁ ଅନାଇ
 ରହିଛି ଅର୍ଜାହାରେ
 ହାରିଛି ବୃତ୍ତି ହାରିଛି ଶକ୍ତି
 ଜଳେଚର ଧରିବାରେ ॥ 54

ଦେଖୁ ମନଧରା ପଣ୍ୟପସରା
 ନେତ୍ର ଯାଉଛି ପୁଲି
 ସ୍ମୃତିର ତାତନ କରେ ଉଦ୍ବନ୍ଧ
 ବୃତ୍ତି ମୁଁ ଯାଏ ଭୁଲି ॥ 55

ସ୍ବନରେ ଚିତା- ଗର୍ଭୁ ମିନିତା
 ଆସେ ଦେଖୁ ଥରେ ହିଆ
 ପାଶେ ବସି ମୋର ଆଉଁସେ ଶରୀର
 ଆଶ୍ରେଷ ମାଗେ ପ୍ରିୟା ॥ 56

ସମାପ୍ତ **202606111032**

ରଚୟିତା - **ଲଲାଟେନ୍ଦୁ କବି**